

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Dezse Tivadar

**A kiegészítő nyugdíjintézmények lehetséges szerepe az
állami nyugdíjrendszerek finanszírozásában és
fenntarthatóságában**

PhD értekezés tézisei

Tudományos vezető:
Prof. Dr. Barta Judit

MISKOLCI
EGYETEM

A doktori iskola vezetője: Prof. Dr. Róth Erika

Miskolc
2023

Tartalomjegyzék

I.	<i>A témaválasztás indokolása, a tudományos kutatás célkitűzései .....</i>	5
II.	<i>Az értekezés szerkezeti felépítése és az alkalmazott módszertan .....</i>	8
III.	<i>Az eredmények összegzése.....</i>	10
IV.	<i>A szerző az értekezés témájához kapcsolódó publikációi .....</i>	14

I. A témaválasztás indokolása, a tudományos kutatás célkitűzései

A felosztó-kirovó állami nyugdíjrendszerek működtetése jövedelemátcsoportosításra épül: ez megvalósul aktív és inaktív korosztályok között és a már inaktív nyugdíjasok között is. Ez a jövedelemátcsoportosítás kiterjedtségét és volumenét tekintve is kiemelkedő nagyságrendet képvisel a generációk közötti újraelosztási rendszerek között. Ebből következően a demográfiai folyamatok a nyugdíjrendszerek egyensúlyát jelentős mértékben befolyásolják. A nyugdíjas és aktív korosztályok létszámaránya – az ún. függőségi hányad – a nyugdíjrendszer finanszírozásának kulcsfontosságú paramétere. Ennek megfelelően a kedvezőtlen népesedési folyamatok rontják a felosztó-kirovó nyugdíjrendszerek finanszírozási feltételeit. A társadalombiztosítási rendszerek finanszírozását azonban nem önmagában a demográfiai tényezők határozzák meg: szerepet játszik még többek között a foglalkoztatottság, a járulékalapot képező jövedelem nagysága is, ezek együttesen befolyásolják a finanszírozhatóságot.

Európa szinte összes állama demográfiai válsággal néz szembe: a várható életkor növekedése és a születések alacsony száma miatt a társadalom öregszik. Ez egyszerre nyilvánul meg az időskorúak létszámának növekedésében és abban, hogy az idősebb korosztályon belül is nő az egészen idősök aránya; mindez pedig együtt jár az aktív munkaképes korúak népességen belüli arányának erőteljes csökkenésével. A 2010-es évek végén az időskori eltartottsági ráta az uniós tagállamok átlagában 30,5 százalék volt, vagyis kevéssel több mint három munkaképes korú jutott egy 65 éves vagy annál idősebb személyre. Az idősebb korosztálybeliek relatív arányának megugrása csak részben magyarázható a születéskor várható élettartam emelkedésével, a másik lényeges tényező inkább a születésszám markáns csökkenése: a korfa tehát egyszerre kétfelől, „felülről és alulról is öregedik”. A tendencia megfordulására belátható időn belül nincs remény: a prognózisok alapján

azzal kell számolnunk, hogy 2100-ra a munkaképes korúak aránya tovább csökken, a nyolcvan évesek és idősebbek népességen belüli aránya pedig megduplázódik, megközelítve a 15 százalékot. A gazdasági növekedés várható mérséklődése, valamint az információs technikák fejlődése, a munkaerőpiaci igények és trendek változása együtt komoly kihívások elé állítják majd a nyugdíjrendszereket is.

Az öregedő társadalom problematikája és a járulékfizetők számának csökkenése reformkényszerbe hozza az európai államok jogalkotóit. Felosztó-kirovó elven finanszírozott nyugdíjrendszerekben a pénzügyi egyensúly fenntartásához csökkenő járulékbévételek és növekvő nyugdíjkiadások esetében állami költségvetési támogatások szükségesek. Ezen támogatások féken tartásához az egyensúly megteremtésének hagyományos eszközei (úgy mint: járulékemelés, járadékcsökkentés, korhatár-emelés) a jövőben kevésnek bizonyulhatnak. Az időskori anyagi biztonság megteremtésében a kiegészítő nyugdíjrendszerek egyre növekvő szerepre számíthatnak, ezért azok megfelelő szabályozása és optimális illesztése az állami nyugdíjrendszerekhez fókuszban lévő feladat Európa országaiban. Az Európai Bizottság Zöld könyve (2010) a megfelelő, fenntartható és biztonságos európai nyugdíjrendszerek felé vezető útról, illetve az Európai Bizottság a megfelelő, biztonságos és fenntartható európai nyugdíjak menetrendje címmel kiadott Fehér könyve (2012), valamint az Európai Bizottság Zöld könyv az idősödésről (2021) című kiadványa megerősítik a kiegészítő nyugdíjrendszerek jelentőségének jövőbeli hangsúlyát az időskori anyagi biztonság megteremtésében – 2022-ben hatályba is lépett az Európai Parlament és a Tanács 2019/1238 rendelete (2019. június 20.) a páneurópai egyéni nyugdíjtermékről (PEPP). Kiegészítő nyugdíjak alatt az uniós terminológia a kötelező állami nyugdíjrendszeren kívüli nyugdíjcélú megtakarítási formákat érti: ebbe beletartoznak a foglalkoztatói nyugdíjrendszerek, az önkéntes pénztári megtakarítások, a nyugdíjbiztosítások. Ezek nagyrészt (ha nem is kizárólag) befizetés-meghatározott, tőkegyűjtő rendszerek, a felosztó-kirovó állami nyugdíjrendszerek finanszírozásához kevés ponton csatlakoznak.

A nyugdíjrendszerek finanszírozási és fenntarthatósági kérdései közel húsz éve vannak az érdeklődésem homlokterében. Ebben az időszakban a téma aktualitása semmit sem kopott: a gazdasági, munkaerőpiaci, demográfia kihívások cselekvésre ösztönzik az államok nagy részét, amelyeknek nyugdíjrendszereikben egyre inkább fel kell vállalniuk a parametrikus reformok mellett – illetve helyett – paradigmaticus változtatásokat is.

A doktori értekezésem témája a kiegészítő nyugdíjintézmények lehetséges szerepének vizsgálata az állami nyugdíjrendszerek finanszírozásában és fenntarthatóságában. A Világbank a kilencvenes évek közepétől a közép-kelet európai országokban azért szorgalmazta a kiegészítő nyugdíjrendszerek bevezetését, hogy ezzel támogassa az állami nyugdíjrendszer hosszútávú finanszírozhatóságát. Ez az elképzelés mára sikertelennek tekinthető: a kiegészítő nyugdíjintézményeknek ma nincs ilyen szerepe. Dolgozatom célkitűzése egy teljesen új megoldás kidolgozására irányul. A megoldás kidolgozásához, érthetővé tételéhez valamennyi összefüggés feltárása, a jogintézmények elemzése, részletes vizsgálata szükséges. Feltárom a téma elméleti hátterét, az intézmények történetét, működését a világban és hazánkban. Sorra veszem és elemzem a finanszírozás legfontosabb kérdéseit, valamint a fenntarthatóság kihívásait. Legfőbb kutatási kérdésem, hogy milyen funkciót töltenek/tölthetnek be a kiegészítő nyugdíjintézmények, elősegít(het)ik-e, és ha igen, mennyiben az állami nyugdíjrendszerek finanszírozhatóságát, fenntarthatóságát.

Kutatásom célja, hogy a világban működő nyugdíjrendszerek – köztük néhány tipikus európai, Európán kívüli, valamint a magyar – fenntarthatóságát vizsgálva, az állami és a kiegészítő intézmények egymáshoz való viszonyát, a finanszírozhatóságban játszott szerepüket feltárjam. A kutatás célja a megoldáskeresés: egy olyan nyugdíjmodell kidolgozása és bemutatása, amely a feltárt és a dolgozatban bemutatott finanszírozási és fenntarthatósági problémákat képes lehet áthidalni.

II. Az értekezés szerkezeti felépítése és az alkalmazott módszertan

Az értekezésben rendszerszemlélettel kívántam megközelíteni a kutatási témát. Ennek során a dolgozat a jog mellett több tudományterületet, illetve diszciplínát is érint, mint a statisztika, a szociológia, a demográfia, a közgazdaságtan. A téma jellegénél fogva a dolgozat egyes részei szükségszerűen leíró jellegűek, megírása során leginkább elemző, történeti, és összehasonlító jogi módszereket alkalmaztam.

Az értekezés négy, egymástól jól különválasztható fejezetre, azokon belül 5-5 alfejezetre és további alpontokra tagolódik. Feltárom és bemutatom a szociális gondoskodás történelmi előzményeit, a szociális jogok kialakulásának és jogi beágyazottságának főbb vonulatait, az állami nyugdíjrendszereken kívüli intézmények huszadik századi fejlődését, sikereit és kudarcait, majd a nyugdíjrendszerek fenntarthatóságának kihívásait.

A dolgozat első fejezete a szociális biztonsági rendszerek elméletét és tipológiáját tartalmazza: a szociális jogok, valamint az ellátórendszerek kialakulásának, típusainak és modelljeinek bemutatásán a szociális jogok alkotmányjogi megítélésének ismertetésén keresztül jut el a társadalombiztosítás fogalmának definiálásáig. Az ellátórendszerek kialakulásának történetét, típusait, modelljeit, a társadalombiztosítás fogalmát sokan leírták és értékelték már, ezért én csupán ezek összefoglalását, rendszerezését végeztem el. A szociális jogok elméleti alapjainak vizsgálata során az alkotmányjogi megközelítések kaptak nagyobb hangsúlyt: elsősorban az, hogy az államok nemzeti joga miként garantálja a szociális jogokat. Ennek során főként leíró és elemző módszerre támaszkodtam; a szociális jogok alapjogi megítélésének vizsgálatakor a jogi, és összehasonlító jogi módszerek domináltak.

A dolgozat második fejezete a kiegészítő nyugdíjintézmények fejlődésének és finanszírozásban betöltött szerepének rendszerezését és elemzését tartalmazza. Ennek a fejezetnek a leghangsúlyosabb része a második világháború utáni időszak

globális nyugdíjpolitikájának elemzése, benne a világbanki nyugdíjmodell kritikájával. A világbanki nyugdíjmodell vizsgálatakor a nagyszámú nemzetközi és jelentős magyar nyelvű szakirodalom magyarózó elemzését végeztem el.

Dolgozatom harmadik fejezete Magyarország nyugdíjbiztosítási rendszerét mutatja be és elemzi: ebben a fejezetben röviden összefoglalom a magyar társadalombiztosítás történetét a kezdetektől napjainkig, érintve a társadalombiztosítási alapelvek változásait is. Különös hangsúlyt itt is a kiegészítő intézmények kapnak: az 1990-es években világbanki közreműködéssel bevezetett, majd 2010 után huszárvágással lényegében megszüntetett magánnyugdíjpénztári pillérek. Ebben a részben az jogösszehasonlító módszer mellett főként a történeti módszer került alkalmazásra.

Értekezésem negyedik fejezetében a nyugdíjrendszerek fenntarthatóságára ható tényezőket vizsgáltam, érintve azok pénzügyi és jogi vonatkozásait, valamint a jelenkor kihívásait. Mindezek elemzésével arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a kiegészítő nyugdíj pillérek mai működése elősegíti-e az állami nyugdíjrendszerek hosszútávú fenntarthatóságát. A válaszom nemleges. A munkaerőpiaci és gazdasági kihívások – ideértve a migrációt/elvándorlást is –, valamint a lakosság öregedése ugyanis makrogazdasági megközelítésben ugyanolyan hatással vannak a tőkeképző kiegészítő pillérek hosszútávú finanszírozhatóságára, mint amilyen a felosztó-kirovó állami nyugdíjrendszerekére. Nem azt állítom, hogy a kiegészítő intézmények feleslegesek lennének, hanem azt, hogy azok állami nyugdíjrendszerhez való viszonyát, kapcsolódását, valamint befektetési politikáját nagymértékben kellene átgondolni és átalakítani annak érdekében, hogy az állami nyugdíjrendszer hosszútávú fenntarthatóságát hatékonyan elő tudják segíteni.

III. Az eredmények összegzése

Dolgozatom első fejezetében a szociális jogok és a szociális ellátórendszerek kialakulását, elméletét, tipológiáját, és a szociális jogok alapjogok között elfoglalt helyét vizsgáltam. Áttekintettem a szociális jogokról való gondolkodás legfőbb elemeit, egyúttal példákkal szemléltettem, hogy a belső jog miként garantálhatja a szociális jogokat. Az egyik megoldás az, ha az alkotmány tartalmaz egy általános rendelkezést az állam intézményvédelmi kötelezettségére vonatkozóan. Egy másik lehetőség, ha az alkotmány tételesen felsorolja az állam által garantált szociális jogokat: vagy oly módon, hogy a szociális jogokat egyúttal államcélokként is tételezi (és ez esetben elvész e jogok egyéni érvényesíthetősége), vagy pedig úgy, hogy a szociális jogokra vonatkozó részletszabályokat alacsonyabb rendű jogszabályok tartalmazzák, és lehet ugyan bírói eljárást indítani érvényesíthetőségük érdekében, de csakis e jogszabályok alapján. A harmadik megoldás, ha az alkotmányba foglalt szociális jogok megsértése esetén alkotmánybírói és – bizonyos feltételek fennállása esetén – rendes bírósági eljárás is indítható. A magyar Alkotmány ez utóbbi kategóriába tartozott. Mindezekon túlmenően azonban legitim megoldás az is, ha egy állam alkotmánya nem tartalmaz sem szociális elkötelezettséget kimondó általános szabályt, sem szociális jogokat. Az a hipotézis, hogy az alkotmányok szociális jogokkal, szociális biztonsággal kapcsolatos rendelkezései pusztán csak szimbolikus jelentőségű kinyilatkoztatások lennének, nem igazolható, hiszen azok szociális tárgyú kötelezettségeket keletkeztetnek az államok számára. Igaz ugyanakkor az is, hogy a szociális jogokat nem tekinthetjük olyan konkrét alanyi jogosultságoknak, amelyek bármiféle jogalkotói mérlegeléstől függetlenül mindenkit egyformán, egyforma feltételek mellett megilletnének.

Ugyancsak az első fejezet tartalmazza a szociális ellátórendszerek kialakulásának és fejlődésének történetét. Ennek a résznek a legfőbb eredménye, hogy részletesebben tárgyalja a középkori angol szegényügyi igazgatást és a francia forradalom alatt Robespierre által bevezetett szociális intézkedéseket. Ezek a magyar

szakirodalomban eddig elsikkadtak, holott előbbi nyugdíjtörténeti, utóbbi pedig a munkához és a szociális biztonsághoz való jog történetének fontos, korai állomásai.

A második fejezetben a kiegészítő nyugdíjintézmények szerepét és helyét vizsgáltam a globális nyugdíjpolitikában. Az elmúlt négy évtizedben a fejlett világ csaknem valamennyi országa szembesült azokkal a gazdasági és demográfiai jelenségekkel, amelyek finanszírozási nehézségeket idéztek elő a felosztó-kirovó elven működő nyugdíjrendszerekben. Az érintett államok jellemzően – és nem függetlenül a Világbank intencióitól – a nyugdíjrendszer teljes átalakításában, a teljes privatizációban vélték megtalálni a megoldást. Chile volt az első ország, mely átalakította a felosztó-kirovó nyugdíjrendszerét, helyébe pedig a kötelező, tőkésített magánnyugdíjalapok által működtetett rendszert állított. Chile példáját több latin-amerikai, majd közép-kelet-európai állam is követte. A szakértők nagy többsége ma már azon az állásponton van, hogy a tőkefedezeti rendszer önmagában nem képes megoldani a társadalom elöregedéséből származó problémákat, és általában véve sem feltétlenül alkalmas azon gyengeségek kezelésére, amelyekkel korábban a felosztó-kirovó nyugdíjrendszerek sem tudtak megbirkózni. Miként arra rámutattam: nem biztos, hogy a felosztó-kirovó rendszer-tőkefedezeti rendszer ellentétpár felállítása vezet el a megoldáshoz. Célravezetőbbnek látszik, ha ehelyett a járadék-meghatározott és a járulék-meghatározott nyugdíjrendszerek közötti különbözőségekre fókuszálunk.

A járadék-meghatározott (Defined Benefit, DB) rendszerben mindig az éppen aktív nemzedékek hozzák létre az aktuálisan nyugdíjas generációk nyugdíjának (járadékának) a fedezetét. Azt, hogy mekkora a járadék összege, törvényben rögzített nyugdíjképlet (nyugdíjformula) alapján számolják ki. Sem a nyugdíjak megállapítása, sem a kifizetésük nem függ attól, hogy az adott évben befolyt-e elég járulék az állami költségvetésbe. A kockázatot nem lehet áthárítani a biztosítottakra, ha nem folyt be elegendő járulék, a hiányzó összeget az állam biztosítja, az adóbevételek terhére. Az öregedő társadalomban csökken a járulékfizetők száma, a járadékra jogosultaké

növekszik, az optimális egyensúlyi állapot felborul, emiatt fokozódik a rendszer politikai kiszolgáltatottsága.

A járulék-meghatározott tőkefedezeti (Defined Contribution, DC) rendszer nem az egyes nemzedékek közötti transzferen, hanem az egyének egyes életkorai közötti – egy adott nemzedéken belüli – egyéni jövedelmi transzferen alapul: a „fiatal én” eszközöl az aktív életszakaszban befektetéseket, amelyek hasznát a nyugdíjas kort elérő „idős én” élvezi majd. Ellentétben a járadék-meghatározott rendszerrel, itt nem létezik az állam által előre ígért nyugdíjváromány: a nyugdíj összege attól függ, hogy az egyén az évek során mennyi nyugdíjtőkét gyűjtött össze a járulékokból és az azokból eszközölt befektetésekből. A kockázatot nem az állam, hanem az egyén viseli: nyereség esetén növekszik, veszteség esetén csökken a várható nyugdíj összege. A járulék-meghatározott rendszert a népesség öregedéséből eredő veszélyek kevésbé terhelik meg, és a politikai kiszolgáltatottsága is kisebb, mint a járadék-függő rendszeré.

Dolgozatom második fejezetében bemutattam azt is, miként épül fel Svédországban a nyugdíjrendszer. A svéd modell újszerűségét a DB és a DC rendszer egybeépítése jelenti, az erősségek maximalizálása, a gyengeségek minimalizálása mellett: kétségkívül innovatív a névleges egyéni nyugdíjszámlákban testet öltő virtuális tőkefedezeti rendszer feltalálása és ennek egy valódi tőkefedezeti rendszerrel való összekapcsolása. Itt a nyugdíj összege nem függ a szolgálati időtől, a járulékfizetés időtartamától, kizárólag annak van jelentősége, hogy mekkora összeg halmozódott fel (ténylegesen és virtuálisan) a tényleges és névleges egyéni nyugdíjszámlákon, illetve, hogy a biztosított korosztályának milyenek az életkilátásai.

Dolgozatom harmadik fejezete Magyarország nyugdíjbiztosítási rendszerét mutatja be és elemzi: ebben a fejezetben röviden összefoglalom a magyar társadalombiztosítás történetét a kezdetektől napjainkig, érintve a társadalombiztosítási alapelvek változásait is. Különös hangsúlyt itt is a kiegészítő intézmények kapnak: az 1990-es években világbanki közreműködéssel bevezetett,

majd 2010 után huszárvágással lényegében megszüntetett magánnyugdíjpénztári pillérek.

Értekezésem negyedik fejezetében a nyugdíjrendszerek fenntarthatóságára ható tényezőket vizsgáltam, érintve azok pénzügyi és jogi vonatkozásait, valamint a jelenkor kihívásait. Mindezek elemzésével arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a kiegészítő nyugdíj pillérek mai működése elősegíti-e az állami nyugdíjrendszerek hosszútávú fenntarthatóságát. A válaszom nemleges. A munkaerőpiaci és gazdasági kihívások – ideértve a migrációt/elvándorlást is –, valamint a lakosság öregedése ugyanis makrogazdasági megközelítésben ugyanolyan hatással vannak a tőkeképző kiegészítő pillérek hosszútávú finanszírozhatóságára, mint amilyen a felosztó-kirovó állami nyugdíjrendszerekére. Nem azt állítom, hogy a kiegészítő intézmények feleslegesek lennének, hanem azt, hogy azok állami nyugdíjrendszerhez való viszonyát, kapcsolódását, valamint befektetési politikáját nagymértékben kellene átgondolni és átalakítani annak érdekében, hogy az állami nyugdíjrendszer hosszútávú fenntarthatóságát hatékonyan elő tudják segíteni. Egy ilyen nyugdíjrendszert mutatok be az értekezés utolsó alfejezetében. A kutatás egyik legfontosabb eredménye egy új megközelítésű nyugdíjmodell bemutatása, amelyben a kiegészítő intézmény és az állami nyugdíjrendszer egymáshoz optimálisan kapcsolódik: nem párhuzamos, hanem időben egymást követő ellátást biztosít. A koncepció kiszámítható és rugalmas ellátást ígér, valamint a hosszútávú fenntarthatóság lehetőségét hordozza. A nyugdíjmodell egyéni és eredeti, mert az állami nyugdíjrendszer feladatának elsősorban a hosszú élet kockázatának kezelését tekinti, a kiegészítő rendszerének pedig a felhalmozást, elsősorban emberi tőkébe.

A kiegészítő nyugdíj pillérek jövőbeni szerepének és az állami rendszerekhez illesztésének újragondolása megítélésem szerint társadalmi és tudományos relevanciával is bír. A kutatás eredményei felhasználhatóak lehetnek a nyugdíjrendszer jövőben szükséges átalakításának előkészítésekor, szakpolitikák kidolgozásakor.

IV. A szerző az értekezés témájához kapcsolódó publikációi

- Dezse, T. (2020c). A szociális jogok, mint alapjogok alkotmányjogi megközelítése. PUBLICATIONES UNIVERSITATIS MISKOLCINENSIS SECTIO JURIDICA ET POLITICA, XXXVIII (2), pp. 61–76. <http://doi.org/10.32978/sjp.2020.029>
- Dezse, T., & Szörényi, M. (2020). A csökkentett munkaidejű foglalkoztatás hatása a nyugdíjszámításra. ÖNADÓZÓ, 32(6), p. 59.
- Dezse, T. (2020d). Globális nyugdíjpolitika: a világbanki koncepció kritikája. STUDIA IURISPRUDENTIAE DOCTORANDORUM MISKOLCIENSIVM-MISKOLCI DOKTORANDUSZOK JOGTUDOMÁNYI TANULMÁNYAI, 2020(2), 19. <http://doi.org/10.46942/SIDM.2020.2>. pp. 19-36
- Dezse, T. (2020a). A keresztbe vágott nyugdíjmodell. In A 17 éves PEME XX. (E/2.) PhD - Online Konferenciájának előadásai (p. 26).
- Dezse, T. (2020f). Világbanki nyugdíjpolitika a II. világháború után: Dél-Amerika és Szingapúr. PUBLICATIONES UNIVERSITATIS MISKOLCINENSIS SECTIO JURIDICA ET POLITICA, XXXVIII/1., pp. 329–340. <http://doi.org/10.32978/sjp.2020.019>
- Dezse, T. (2020b). A szociális biztonsági rendszerek kialakulása. PUBLICATIONES UNIVERSITATIS MISKOLCINENSIS SECTIO JURIDICA ET POLITICA, 37(2), 288.
- Dezse, T. (2020e). Globális nyugdíjpolitika: Latin-Amerika és Szingapúr. In XXIII. Tavasz Szél Konferencia 2020. Absztraktkötet (p. 77).
- Dezse, T. (2019a). A nyugdíjszámítás szabályairól. PUBLICATIONES UNIVERSITATIS MISKOLCINENSIS SECTIO JURIDICA ET POLITICA, 1(XXXVII.), p. 407.
- Dezse, T. (2019b). A szociális biztonsági rendszerek európai gyökerei. In Doktoranduszok fóruma: Miskolc, 2018. november 22.: Állam- és Jogtudományi Kar szekciókiadványa (p. 25).

- Dezse, T. (2019c). Rules Of Calculating Old Age Pension in The Hungarian Pension System. In MultiScience - XXXIII. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference (p. 10.26649/musci.2019.059).
- Dezse, T. (2017b). A nyugdíjrendszerek fenntarthatósága, a kiegészítő nyugdíj pillérek lehetséges szerepe. In A 15 éves PEME XV. PhD - Konferenciájának előadásai (pp. 97–104).
- Dezse, T. (2017c). Az állami nyugdíjrendszerek továbbfejlesztése - helyzetkép és irányok. In MultiScience - XXXI. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference.
- Dezse, T. (2017d). Az állami nyugdíjrendszerek továbbfejlesztése - helyzetkép és irányok. In Tavaszi Szél 2017 Konferencia. Nemzetközi Multidiszciplináris Konferencia (p. 40).
- Dezse, T. (2017a). A Concept on Improving The Social Pension System. In Doktoranduszok Fóruma (pp. 69–73).
- Barta, J., & Dezse, T. (2016). The Hungarian pension system. EUROPEAN INTEGRATION STUDIES, 12(1), pp. 87–99.
- Dezse, T. (2016a). Az Állami nyugdíjrendszerek fenntarthatóságának kulcskérdései. In Társadalmi-gazdasági Kohézió a Kárpát-medence Határmenti Térségeiben nemzetközi tudományos konferencia (p. 9).
- Dezse, T. (2010). A társadalombiztosítási nyugdíjrendszerek finanszírozási módjairól. Szakdolgozat. Budapesti Corvinus Egyetem KIK
- Dezse, T. (2004). Nyugdíjrendszerek finanszírozási gyakorlata. Szakdolgozat. Szegedi Tudományegyetem ÁJK

